[২০১৯] ১১ এছ.চি.আৰ. ২২৯

চামছুল হক

বনাম

অসম চৰকাৰ

(ফৌজদাৰী আপীল নং ১৯০৫ / ২০০৯)

আগষ্ট ১৬ ,২০১৯

[ন্যায়াধীশ সঞ্জয় কিষাণ কৌল আৰু কে. এম. জছেফ]

দণ্ড বিধি, ১৮৬০:

ধাৰা ৩০২ – গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰটো হল যে ঘটনাৰ দিনা যেতিয়া ভুক্তভোগী-মৃতক চাহ দোকানত বহি আছিল, তেতিয়া প্ৰথমে ছয়জন আচামীয়ে তাত প্ৰৱেশ কৰে আৰু ২ আৰু ৩ নম্বৰ আচামীয়ে হঠাতে পিষ্টলেৰে মৃতকৰ ওপৰত গুলীচালনা কৰে, আনহাতে বাকী আচামীয়ে ডেগাৰ, তৰোৱাল আদিৰে আঘাত কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে আৰু ৭, ৮ আৰু ৯ নম্বৰ আচামীৰ প্ৰৰোচনাত এই ঘটনা সংঘটিত হয় – মৃতকৰ পুত্ৰই (গুচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী-৩) এজাহাৰ দাখিল কৰি কৈছিল যে তেওঁ আন সাক্ষীসকলৰ সৈতে ঘটনাস্থলিত উপস্থিত আছিল আৰু আচামীসকলক বাধা দিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল –তেওঁলোককো পিস্তলেৰে ভাবুকি দিয়া হৈছিল আৰু তেওঁলোকৰ জীৱন ৰক্ষা কৰিবলৈ তেওঁলোক পলাই গৈছিল– বিচাৰ আদালতে বিচাৰৰ সময়ত মৃত্যু হোৱা আচামী নং ১জনেই মূল আচামী বুলি বিবেচনা কৰিছিল–উচ্চ ন্যায়ালয়ে দোষী সাব্যস্ত কৰি দিয়া ৰায়ৰ বিৰুদ্ধে আচামী নং ২, ৩ আৰু ৯ য়ে এই আপীলসমূহ দাখিল কৰিছে – বিচাৰ কৰা হয়: ঘটনা সংঘটিত হোৱাৰ সময়ত উপস্থিত থকা একমাত্ৰ স্বতন্ত্ৰ সাক্ষী গুচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষী-১-য়ে ৯নং আচামীক জড়িত ঘটনাৰ লগত কৰা নাছিল বা তেওঁৰ কোনো ভূমিকা থকা বুলি কোৱা নাছিল- তেওঁৰ সাক্ষ্য অনুসৰি তেওঁ আনকি তেওঁক সেই স্থানত দেখা পোৱাও নাছিল -আদালতে ৯নং আচামীৰ বিৰুদ্ধে গোচৰটো চলোৱা, আৰু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ৩১৩ নং ধাৰাত তেওঁৰ জবানবন্দী লিপিবদ্ধ কৰা পদ্ধতিটোও সঠিক নাছিল– সাক্ষ্যৰ অসামঞ্জস্যতাই ৯নং আচামীৰ ঘটনাত লোৱা ভূমিকাক লৈ গোচৰত সন্দেহৰ সৃষ্টি কৰিছিল- এইদৰে যুক্তিসংগত সন্দেহৰ উৰ্ধত গুচৰীয়া পক্ষই তেওঁৰ বিৰুদ্ধে গোচৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ ভালকৈ সক্ষম নহ'ল – সেয়েহে ৯নং আচামী দোষমুক্ত হোৱাৰ যোগ্য– ২নং আৰু ৩নং আচামীৰ সন্দৰ্ভত বিচাৰ আদালতৰ আদেশত দেখা গ'ল যে এই দুজন আচামীক দোষমুক্ত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত চিকিৎসক (সাক্ষী নং-৫) যিয়ে মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা সম্পন্ন কৰিছিল তেওঁৰ সাক্ষ্যৰ

যথেষ্ট অৱদান আছে, মৃতকে চোকা জোঙা বস্তুৰ দ্বাৰাই কৰা কেইবাটাও আঘাত পাইছিল – জেৰাত সাক্ষী নং -৫-য়ে বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিছিল যে মৃতকৰ কোনো আঘাত বন্দুকৰ গুলীৰে হোৱা নাছিল –এইদৰে চিকিৎসকৰ সাক্ষ্যই ডেগাৰ আৰু তৰোৱালৰ ব্যৱহাৰ কৰা দেখুৱাইছে –গুচৰীয়া পক্ষৰ যুক্তি আছিল যে এই দুজন আচামীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বন্দুকটো (তেওঁলোকক নিযুক্ত কৰা অনুসৰি) হয়তো কেৱল ব্যক্তিসকলক ভয় খুৱাবলৈহে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল – সাক্ষী নং-৬ৰ সাক্ষ্য যে তেওঁ বন্দুকেৰে গুলিয়াই থকা দেখিছিল, কিন্তু গুলী মৃতকক আঘাত কৰিছিল নে নাই সেইটো ধৰিব পৰা নাছিল, সেই কথাটো বিবেচনা কৰা হৈছিল, কিন্তু, প্ৰত্যক্ষদৰ্শীসকলৰ সামগ্ৰিক সাক্ষ্যৰ প্ৰেক্ষাপটত, গুচৰীয়া পক্ষ আৰু সাক্ষীসকলে উত্থাপন কৰা কাহিনীটো উচ্চ ন্যায়ালয়ে বিশ্বাসযোগ্য বুলি বিবেচনা কৰিছিল– কিন্তু এই কাহিনীটোত বিচাৰ আদালতে লক্ষ্য কৰা উক্ত দিশসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হোৱা নাছিল, অৰ্থাৎ কোনো গুলীৰ আঘাত হোৱা, অস্ত্ৰ উদ্ধাৰ নোহোৱা, ঘটনা সংঘটিত হোৱা ঠাইত কোনো গুলী বা গুলীৰ চিন নোপোৱা আৰু সাক্ষীৰ সাক্ষ্যত থকা অসামঞ্জস্যতাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হোৱা নাছিল –বিচাৰ আদালতে সঠিকভাৱে লক্ষ্য কৰিছিল যে আচামী নং ১ আছিল মূল আচামী, যাক পৰৱৰ্তী সময়ত হত্যা কৰা হৈছিল –আচামীক নং ২ৰ ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ৩১৩ নং ধাৰাত জৱানবন্দী লোৱাৰ সময়ত, সাক্ষী নং -৩, সাক্ষী নং -৪ আৰু সাক্ষী নং -৬ৰ সকলো সাক্ষ্য তেওঁক সোধা হৈছিল কিন্তু উক্ত আচামীয়ে দাবী কৰিছিল যে তেওঁ ঘটনা সংঘটিত হোৱা ঠাইত উপস্থিত নাছিল –৩ নং আচামীৰ ক্ষেত্ৰত আকৌ এবাৰ তিনিওজন প্ৰত্যক্ষদৰ্শীৰ সাক্ষ্য তেওঁক সোধা হৈছিল, কিন্তু তেওঁক ডেগাৰেৰে আঘাত কৰা বুলি কোৱা হৈছিল এজাহাৰত উল্লেখ কৰা মতে- পৰৱৰ্তী সাক্ষ্যসমূহে অৱশ্যে এজাহাৰত উল্লেখ কৰা ভূমিকাতকৈ বেলেগ ভূমিকা থকা বুলি উল্লেখ কৰিছিল, যাৰ ফলত এক অসামঞ্জস্যতাৰ সৃষ্টি হৈছিল– এই দুজন আচামীৰ বিৰুদ্ধে যুক্তিসংগত সন্দেহৰ উৰ্ধত গোচৰটো প্ৰমাণ কৰিব পৰা নাছিল গুচৰীয়া পক্ষই – আচামী ক্ৰমে ২ আৰু ৩ নং, সন্দেহৰ সুবিধাৰ পৰা পাব পৰা লাভালাভৰ অধিকাৰী আৰু দোষমুক্ত হোৱাৰ যোগ্য।

আপীলসমূহৰ অনুমতি দি আদালতে বিচাৰ কৰে যে-

১.১ গুচৰীয়া পক্ষ সাক্ষী নং-৩ য়ে তেওঁৰ অভিযোগত উল্লেখ কৰিছে যে এই ঘটনা আচামী নং ৯ লগতে আচামী নং ৭ আৰু ৮ৰ প্ৰৰোচনাত সংঘটিত হৈছে । অৱশ্যে তেওঁৰ সাক্ষ্যত তেওঁ উল্লেখ কৰিছে যে এই আচামীসকলে আন আচামীবোৰক মৃতকক ধৰিবলৈ কৈছিল। গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰৰ বাবে এইটো ক্ষতিকাৰক নহব । একেদৰে এই তিনিজন ব্যক্তিয়ে সঠিক কি কৈছিল তাৰ মাজতো কিছু তাৰতম্য আছিল, যিটো আনকি সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং -৬ৰ সাক্ষ্যৰ পৰাও পোৱা যায়। কিন্তু গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটো হ'ল একমাত্ৰ স্বতন্ত্ৰ

সাক্ষী সাক্ষী নং-১য়ে আচামী নং৯ কো জড়িত কৰা নাছিল আৰু ঘটনাত তেওঁৰ কোনো ভূমিকা থকা বুলিও কোৱা নাছিল। আচামী পক্ষৰ সাক্ষী নং-১, যিজনক বিচাৰ বিভাগে সাক্ষী হিচাপে হাজিৰ কৰা নাছিল, যদিও তেওঁক ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত উপস্থিত বুলি কোৱা হৈছিল, তেওঁক আচামী পক্ষই সাক্ষ্য গ্ৰহণ কৰাইছিল আৰু তেওঁ মূল অভিযুক্ত (অভিযুক্ত নং ১) আৰু অন্যান্যৰ বিৰুদ্ধে কয় যদিও অভিযুক্ত নং ৯ৰ উপস্থিতি সম্পৰ্কত একো উল্লেখ কৰা নাই। আনকি যেতিয়া গুচৰীয়া পক্ষই উক্ত সাক্ষীজনক জেৰা কৰিব কৰিছিল, তেতিয়াও গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰটো এনে আছিল যেন কেৱল আচামী নং ৭য়েহে আন আচামীসকলক মৃতকক আক্ৰমণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল। ৯ নং অভিযুক্তই যদি কোনো ভূমিকা পালন কৰিলেহেঁতেন, তেন্তে সেইটো যুক্তিসংগতভাৱে গুচৰীয়া পক্ষই আচামী পক্ষৰ সাক্ষী-১ৰ আগত উপস্থাপন কৰিলেহেঁতেন। [দফা ১৯, ২০] [২৩৮- ডি-জি]।

উৰিষ্যা ৰাজ্য বনাম অৰ্জুন দাস আগৰৱাল আৰু অন্যান্য এআইআৰ ১৯৯৯ এছচি ৩২২৯ : [১৯৯৯] ১ অতিৰিক্ত এছচিআৰ ৪৪২; আছৰাফ আলী বনাম অসম ৰাজ্য (২০০৮) ১৬ এছচিচি ৩২৮ : [২০০৮] ১০ এছচিআৰ ১১১৫ – সহায় লোৱা হৈছে।

১.২ আদালতে যিধৰণে ৯ নং আচামীক গোচৰটো সম্পৰ্কে সুধিছিল আৰু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩-ৰ অধীনত জবানবন্দী যিধৰণে লিপিবদ্ধ কৰিছিল সেয়া উপযুক্তভাৱে কৰা হোৱা নাছিল। আপত্তিজনক সমল সম্পৰ্কে অভিযুক্তক সুধিব লাগিব যাতে অভিযুক্তজনে নিজকে প্ৰতিৰক্ষা কৰাৰ উপযুক্ত সুযোগ পায়। এইটো '*অডি অলটেৰাম পাৰ্টেম*'ৰ নীতি অনুসৰি কৰা হৈছে। সাক্ষ্যসমূহৰ অসামঞ্জস্যই অভিযুক্ত নং ৯ৰ যিকোনো ভূমিকাৰ বিৰুদ্ধে গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰৰ ক্ষেত্ৰতো সন্দেহৰ সৃষ্টি কৰিছিল। আপীল আদালতে সহজে বিচাৰ আদালতৰ নিৰ্দোষ সাব্যস্ত কৰাটো ওলোটাই দিব নোৱাৰিলেহেঁতেন আৰু অভিযুক্তজনক দোষী সাব্যস্ত কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন। বিচাৰ আদালতে মৃতকৰ সৈতে সাক্ষী-৩, সাক্ষী-4 আৰু সাক্ষী-৬-ৰ ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক, আৰু অভিযুক্ত নং ১-ৰ হত্যাকে ধৰি অভিযুক্তৰ সৈতে জড়িত পৰিস্থিতিৰ কথা উল্লেখ কৰে। বিচাৰ আদালতে সিদ্ধান্ত লৈছিল যে অপৰাধটোত অভিযুক্ত নং ৯ ৰ জড়িত থকাটো যুক্তিসঙ্গত সন্দেহৰ উৰ্ধত প্ৰমাণিত হোৱা নাছিল। ঘটনাস্থলী কালিয়া হোটেলৰ ভিতৰত বা বাহিৰত অভিযুক্ত নং ৯ থকাৰ কোনো প্ৰমাণ নাছিল। অভিযুক্ত নং ৯ ৰ বিৰুদ্ধে যুক্তিসঙ্গত সন্দেহৰ উৰ্ধত গোচৰটো প্ৰমাণ কৰাত গুচৰীয়া পক্ষ ব্যৰ্থ হৈছিল। [দফা ২১, ২২, ২৪, ২৫] [২৩৯-এ-বি; ২৪০-ডি-এফ; ২৪১-এ]

২.১ অভিযুক্ত নং ২ আৰু ৩ ৰ সন্দৰ্ভত, বিচাৰ আদালতৰ আদেশই দেখুৱাইছে যে এই দুজন অভিযুক্তক নিৰ্দোষ সাব্যস্ত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত যিটোৱেই অৰিহনা যোগাইছে সেয়া হৈছে মৃতকৰ শৰীৰৰ মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা কৰা চিকিৎসকৰ (সাক্ষী নং ৫) সাক্ষ্য, যিয়ে তীক্ষ্ণ জোঙা

বস্তুৰ দ্বাৰা হোৱা কেইবাটাও আঘাত দেখা পাইছিল। জেৰাত সাক্ষী নং ৫-এ বিশেষভাৱে কৈছিল যে কোনো এটা আঘাতেই বন্দুকৰ গুলীৰ আঘাত নহয়। সেয়েহে, চিকিৎসকৰ সাক্ষ্যই খঞ্জৰ আৰু তৰোৱাল ব্যৱহাৰ কৰা বুলি উল্লেখ কৰিছিল। লোক অধিবক্তাৰ আবেদন আছিল যে এই দুজন অভিযুক্তৰ দ্বাৰা ব্যৱহৃত বন্দুকটো (তেওঁলোকক অৰ্পন কৰা দ্বায়িত্ব অনুসৰি) কেৱল ব্যক্তিসকলক ভয় খুৱাবলৈ হে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। অৱশ্যে, কোনো অস্ত্ৰ জব্দ কৰা হোৱা নাছিল। সাক্ষী নং-৬-য়েও বন্দুকৰে গুলীওৱা দেখা নাছিল, যদিও তেওঁ বন্দুকৰে গুলীওৱা শব্দ শুনিছিল বুলি দাবী কৰিছিল আৰু সাক্ষী নং ৩ আৰু সাক্ষী নং ৪-য়ে কৈছিল যে তেওঁলোকে গুলীচালনা দেখিছিল। বিসংগতিটো হ'ল যে সকলো অভিযুক্ত একেলগে থিয় হৈ আছিল। [দফা ২৮] [২৪১-চি-ই]

২.২ সাক্ষী নং৬-ৰ সাক্ষ্য হল যে তেওঁ বন্দুক চলোৱা দেখিছিল, কিন্তু মৃতকৰ ওপৰত গুলীৰ আঘাত হৈছিল নে নাই সেয়া বিবেচনা কৰিব পৰা হোৱা নাছিল, কিন্তু, চাক্ষুষ সাক্ষীসকলৰ সামগ্ৰিক সাক্ষ্য দিয়াৰ সন্দৰ্ভত, প্ৰতিনিধি আৰু সাক্ষীসকলে প্ৰকাশ কৰা কাহিনীটো উচ্চ ন্যায়ালয়ে বিশ্বাসযোগ্য বুলি প্ৰমাণিত কৰিছিল। অৱশ্যে, এই কাহিনীটোৱে গোচৰীয়া পক্ষৰ দ্বাৰা উল্লেখ কৰা দিশবোৰৰ সৈতে সাদৃশ্য নাছিল, অৰ্থাৎ, কোনো গুলীৰ আঘাত নাই, অস্ত্ৰ উদ্ধাৰ কৰা হোৱা নাই, ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত কোনো গুলী বা গুলীৰ চিন পোৱা হোৱা নাই আৰু সাক্ষীসকলৰ সাক্ষ্যৰ অসামঞ্জস্যতা। বিচাৰ আদালতে সঠিকভাৱে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল যে অভিযুক্ত নম্বৰ ১ আছিল মূল অভিযুক্ত, যাক পৰৱৰ্তী সময়ত হত্যা কৰা হৈছিল। অভিযুক্ত নম্বৰ ২-ৰ জৱানবন্দীৰ ক্ষেত্ৰত, ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩-ৰ অধীনত, সাক্ষী নং-৩, সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং-৬-ৰ সকলো সাক্ষ্য তেওঁৰ আগত উত্থাপন কৰা হৈছিল যদিও কৈছিল অভিযুক্তজনে ঘটনাটো সংঘটিত হোৱা স্থানত পৰা উপস্থিত নথকা বুলি দাবী কৰিছিল। অভিযুক্ত নম্বৰ ৩-ৰ ক্ষেত্ৰত, আকৌ এবাৰ তিনিওজন চাক্ষুষ সাক্ষীৰ সাক্ষ্য দিয়া তেওঁৰ আগত উত্থাপন কৰা হৈছিল, কিন্তু তেওঁৰ ভূমিকাটো ডেগাৰেৰে আঘাত কৰা বুলি কোৱা হৈছে, এজাহাৰত উল্লেখ কৰা অনুসৰি গুলী চলোৱাৰ ভূমিকা নহয়। পৰৱৰ্তী সাক্ষীবোৰে অৱশ্যে এজাহাৰত উল্লেখ কৰা ভূমিকাতকৈ পৃথক ভূমিকা লোৱা বুলি কবলৈ চেষ্টা কৰিছিল, যাৰ ফলত এক অসামঞ্জস্যতাৰ সৃষ্টি হৈছিল। বিচাৰ আদালতে লোৱা মতামতটো অন্ততঃ এটা যুক্তিযুক্ত মতামত যদিও সেইটোৱেই একমাত্ৰ যুক্তিযুক্ত মতামত নহ'বও পাৰে । এই দুজন অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে বিচাৰ বিভাগে যুক্তিসংগত সন্দেহৰ বাহিৰত গোচৰটো প্ৰমাণ কৰিব পৰা নাছিল, আৰু তেওঁলোকে সন্দেহৰ সুবিধা লাভ কৰিব লাগিব আৰু ফলস্বৰূপে তেওঁলোকক দোষমুক্ত হ'ব লাগিব। অভিযুক্ত নং ৯ দোষমুক্ত হোৱাৰ অধিকাৰ আছে। অভিযুক্ত ক্ৰমে ২

আৰু ৩ নং, সন্দেহৰ পৰা পাব পৰা সুবিধাৰ অধিকাৰী আৰু ফলস্বৰূপে তেওঁলোকক দোষমুক্ত কৰা হয়। [দফা ৩১-৩৫] [২৪১-এইচ; ২৪২-এ-জি]

বাবু বনাম তামিলনাডু ৰাজ্য (২০১৩) ৮ এছচিচি ৬০ – প্রযোজ্য নহয় বুলি ধৰা হৈছে।

শাৰদ বীৰদিচণ্ড চৰ্দা বনাম মহাৰাষ্ট্র ৰাজ্য (১৯৮৪) ৪ এছচিচি ১১৬: [১৯৮৫] ১ এছচিআৰ ৮৮; হেত সিং ভগত সিং বনাম মধ্য ভাৰত ৰাজ্য এ আই আৰ ১৯৫৩ এচ চি ৪৬৮ ; সুজিত বিশ্বাস বনাম অসম ৰাজ্য (২০১৩) ১২ এছচিচি ৪০৬ [২০১৩] ৩ এছচিআৰ ৮৩০; শিৱাজী চাহাবৰাও বোবাডে বনাম মহাৰাষ্ট্র ৰাজ্য (১৯৭৩) ২ এছচিচি ৭৯৩ : [১৯৭৪] ১ এছচিআৰ ৪৮৯ ; সুনীল কুমাৰ সম্ভুদয়াল গুপ্তা (ড°) বনাম মহাৰাষ্ট্র ৰাজ্য (২০১০) ১৩ এছচিচি ৬৫৭ : [২০১০] ১৫ এছচিআৰ ৪৫২ – উল্লেখ কৰা হৈছে।

সহায় লোৱা গোচৰ

[১৯৮৫] ১ এছ চি আৰ ৮৮ য়ে দফা ১৩ ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

এ আই আৰ ১৯৫৩ এছচি ৪৬৮ য়ে দফা ১৩ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

[২০১৩] 3 এছ চি আৰ ৮৩০ য়ে দফা ১৩ ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

[২০১০] ১৫ এছ চি আৰ ৪৫২ য়ে দফা ১৪ ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

(২০১৩) ৮ এছচিচি ৬০ প্রযোজ্য নহয় পেৰা ১৫

[১৯৯৯] ১ অতিৰিক্ত এছচিআৰ ৪৪২ দফা ১৬ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

[২০০৮] ১০ এছ চি আৰ ১১১৫ দফা ২২ ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল

[১৯৭৪] ১ এছ চি আৰ ৪৮৯ য়ে দফা ২৩ ৰ কথা উল্লেখ কৰিছে

ফৌজদাৰী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: ফৌজদাৰী আপীল নং ১৯০৫/ ২০০৯।

গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ে ফৌজদাৰী আপীল নং ১৭৪/২০০২ আৰু ২৪৬/২০১১ অত ১২.০২.২০০৯ তাৰিখে দিয়া ৰায় আৰু আদেশৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা ।

অধিবক্তাসকল - আৰ. কে. দাস, জ্যেষ্ঠ অধিবক্তা, সুচিত মহান্তী, শ্ৰীমতী বন্দনা মহান্তী, ৰাহুল প্ৰতাপ, বিজন ঘোষ, উজ্জ্বল বেনাৰ্জী, অসিত কুমাৰ ৰাৰী, শ্ৰীমতী সৰলা চন্দ্ৰ, দেবজিৎ বৰকাকতি, বিবেক সোনকাৰ, এম/এছ কৰ্পোৰেট ল গ্ৰুপ, শুভদীপ ৰয় ।

আদালতৰ ৰায় প্ৰদান কৰে-

ন্যায়াধীশ সঞ্জয় কিষাণ কৌল -

১) ঘটনাটো ১৭.৩.১৯৯৭ তাৰিখৰ ৰাতিপুৱা ৭ বজাত ঘটিছিল । কেৰামত আলী মাৰালে (মৃত) কালিয়া হোটেল নামেৰে জনাজাত চাহৰ দোকানখনত চাহ খাই আছিল। অভিযোগ কৰা হৈছে যে প্ৰথম ছয়জন অভিযুক্ত আব্দুল হাই, আব্দুল ৰছিদ, ইমদাদুল ইছলাম,

ৰাহুল আমিন, মফিজুদ্দিন ইছলাম আৰু আব্দুল ৰহিম ফাৰুকি, হোটেলত প্ৰৱেশ কৰিছিল আৰু অভিযুক্ত ২ আৰু ৩-য়ে হঠাতে কেৰামত আলীৰ ওপৰত পিস্তলৰে গুলীচালনা কৰিছিল, আনহাতে আন অভিযুক্তসকলে ডেগাৰ, তৰোৱাল ইত্যাদিৰে আঘাত কৰি তেওঁক আহত কৰিছিল। কেৰামত আলীৰ ঘটনাস্থলীতে মৃত্যু হোৱা বুলি কোৱা হৈছিল। কেৰামত আলীৰ পুত্ৰ নজৰুল ইছলাম (সাক্ষী-৩)-য়ে এজাহাৰ দাখিল কৰি কৈছিল যে তেওঁ আন সাক্ষীসকলৰ সৈতে সেই স্থানত উপস্থিত আছিল, কিন্তু যেতিয়া তেওঁলোকে প্ৰতিৰোধ কৰিছিল, তেতিয়া তেওঁলোকক পিস্তলেৰে ভাবুকি দিয়া হৈছিল। নিজৰ জীৱন ৰক্ষা কৰিবলৈ তেওঁলোকে সেই স্থানৰ পৰা পলায়ন কৰিছিল। অভিযুক্ত ৭,৮ আৰু ৯-ৰ ক্ষেত্ৰত কোৱা হৈছে যে "এইটো উল্লেখ কৰিব পাৰি যে ঘটনাটো অভিযুক্ত ৭,৮ আৰু ৯-ৰ প্ৰৰোচনাত সংঘটিত হৈছিল।"

২) তদন্ত সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ পিছত, অভিযোগ-পত্ৰ দাখিল কৰা হৈছিল আৰু সত্ৰ ন্যায়াধীশে সকলো অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ১৪৭, ১৪৮, ৩০২/১৪৯ আৰু ৩০২ ধাৰাৰ অধীনত অভিযোগ গঠন কৰিছিল। অভিযুক্ত নং ৭ৰ পৰা ৯লৈকে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩০২/১০৯ৰ অধীনত অভিযোগৰ সন্মুখীন হৈছিল । বিচাৰৰ সময়ত অভিযুক্ত নম্বৰ ৪ ৰাহুল আমিনে পলায়ন কৰিছিল। অভিযুক্ত নম্বৰ ১ আব্দুল হাইৰ বিচাৰৰ সময়ত মৃত্যু হৈছিল/তেওঁক হত্যা কৰা হৈছিল বুলি অভিযোগ কৰা হৈছিল। বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়া সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ পিছত মৰিগাঁৱৰ সত্ৰ ন্যায়াধীশগৰাকীয়ে গম পালে যে মৃত কেৰামত আলীক হত্যা কৰা মূল অপৰাধী আছিল অভিযুক্ত নম্বৰ ১। বিচাৰ আদালতে এইটোও বিচাৰি পাইছিল যে অভিযুক্ত ৫ আৰু ৬ ৰ অপৰাধও যুক্তিসংগত সন্দেহৰ উৰ্ধত প্ৰমাণিত হৈছিল।

৩) দোষী সাব্যস্ত হোৱা অভিযুক্তই গৌহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়ত আপীল দাখিল কৰিছিল আৰু অসম ৰাজ্যইও দোষমুক্ত কৰা অভিযুক্তজনৰ বিৰুদ্ধে আপীল দাখিল কৰিছিল। দোষী সাব্যস্ত হোৱা অভিযুক্তসকলৰ আবেদন উচ্চ ন্যায়ালয়ে খাৰিজ কৰে আৰু ইয়াৰ বিৰুদ্ধে দাখিল কৰা বিশেষ অনুমতি আবেদন ('এছএলপি') ও নাকচ কৰা হৈছিল আৰু এনেদৰে সেই বিষয়টো নিষ্পত্তি হৈছিল।

৪) ১২.২.২০০৯ তাৰিখৰ বিবাদিত ৰায়টো ৰাজ্যৰ আবেদনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত আৰু পাঁচজন অভিযুক্তক দোষী সাব্যস্ত কৰা বিচাৰ আদালতৰ ৰায়টোৰ বিপৰীত ৰায় প্ৰদান কৰিছে।

৫) অভিযুক্ত নম্বৰ ৯, চামছুল হকে ফৌজদাৰী আপীল নং ১৯০৫/ ২০০৯ দাখিল কৰিছে। আনহাতে আব্দুল ৰছিদ (অভিযুক্ত নম্বৰ ২) আৰু ইমদাদুল ইছলাম (অভিযুক্ত নম্বৰ ৩)-য়ে ফৌজদাৰী আপীল নং ২৪৬/ ২০১১ দাখিল কৰিছে। এই তিনিজন অভিযুক্তৰ আপীল আমাৰ সন্মুখত বিচাৰাধীন হৈ আছে।

৬) আমি শ্ৰীযুত আৰ. কে. দাস, অভিযুক্ত নম্বৰ ৯-ৰ বিদ্বান জ্যেষ্ঠ পৰামৰ্শদাতা, শ্ৰীযুত বিজন ঘোষ, অভিযুক্ত নম্বৰ ২ আৰু ৩-ৰ বিদ্বান পৰামৰ্শদাতা আৰু ৰাজ্যৰ বিদ্বান পৰামৰ্শদাতা, শ্ৰীযুত দেবজিৎ বৰকাকতিৰ যুক্তি শুনিছো যিয়ে আমাক গোচৰৰ নথি পৰ্যবেক্ষণ কৰাইছে । আমি বিচাৰ আদালতৰ গোচৰৰ নথিও পৰ্যবেক্ষণ কৰিছো।

৭) আমি প্ৰথমে গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰ প্ৰমাণ কৰিবলৈ গুচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষীৰ সাক্ষ্য বিচাৰ কৰিম। চাৰিজন সাক্ষী- তাহেৰ আলী (সাক্ষী নং-১); নজৰুল ইছলাম (সাক্ষী নং- ৩), যি মৃতকৰ পুত্ৰ আৰু এজাহাৰকাৰী, মৃতকৰ ভাতৃ সোৰহাব আলী (সাক্ষী নং-৪), মৃতকৰ জ্যেষ্ঠ ভাতৃৰ পুত্ৰ মোজাম্মিল হুছেইন (সাক্ষী নং-৬) এই ঘটনাৰ প্ৰত্যক্ষদৰ্শী হিচাপে প্ৰক্ষেপ কৰা হৈছিল। ইয়াৰে তিনিজন সাক্ষী সম্পৰ্কীয় হোৱাৰ বিপৰীতে সাক্ষী নং-১ এজন নিৰপেক্ষ সাক্ষী। মন কৰিবলগীয়া যে হোটেলখনৰ স্বত্বাধিকাৰী দিলীপ মোদক বা ঘটনাস্থলীত উপস্থিত থকা আন কোনো নিৰপেক্ষ সাক্ষীক পৰীক্ষা কৰা হোৱা নাছিল। তদন্তকাৰী বিষয়া সোমনাথ বৰাই সাক্ষী নং-৭ হিচাপে সাক্ষ্য দিছিল। ইয়াৰ উপৰিও মন কৰিবলগীয়া যে প্ৰতিপক্ষই মাত্ৰ এজন সাক্ষী অৰ্থাৎ ছিৰাজ আলী (প্ৰতিৰক্ষা সাক্ষী নং -১)কহে পৰীক্ষা কৰিছিল, যিজন গুচৰীয়া পক্ষৰ মতেও ঘটনাস্থলীত উপস্থিত আছিল।

৮) অভিযুক্ত নং ৯ৰ বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই দাবী কৰিছিল যে অভিযোগ দিওতে অভিযোগকাৰীয়ে এটা অতি অযুক্তিকৰ কথা উল্লেখ কৰিছিল যে “এই ঘটনাটো উক্ত অভিযুক্ত আৰু আন দুজনৰ অনুৰোধ আৰু প্ৰৰোচনাত সংঘটিত হৈছে”। এই তিনিজন অভিযুক্তৰ প্ৰচেষ্টাত আৰু প্ৰেৰণত এয়া কেনেদৰে হৈছিল সেই বিষয়ে একো কোৱা হোৱা নাছিল।

৯) তেওঁৰ যুক্তিৰ দ্বিতীয় অংশটো আছিল যে সাক্ষীসকলৰ ভিতৰত তিনিজন সাক্ষী নং-৩, সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং-৬ স্বাৰ্থ আৰু শত্ৰুতাপূৰ্ণ সাক্ষী আছিল যিহেতু সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং-৬ৰ পুত্ৰ সাক্ষী নং-৩ৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ উত্থাপন হৈছিল যে তেওঁ এই গোচৰৰ মূল অভিযুক্ত, অভিযুক্ত নং-১ আব্দুল হাইৰ হত্যাৰ গোচৰত অভিযুক্ত। এই তিনিজন সাক্ষীৰ সাক্ষ্য অতিৰঞ্জিত, মনেসজা আৰু অসামঞ্জস্যতাৰে ভৰা বুলি উল্লেখ কৰা হৈছিল। এই বিষয়ত এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ হ’ল যে সাক্ষী নং-৩য়ে এজাহাৰত লিপিবদ্ধ কৰা অভিযোগৰ লগত উক্ত সাক্ষীয়ে আদালতত দিয়া সাক্ষ্যৰ সৈতে সাদৃশ্য নাই। এইদৰে অভিযোগত এফালে অভিযোগ কৰা হৈছিল যে এই ঘটনাটো আপীলকাৰী আৰু আন দুজন অভিযুক্তৰ প্ৰৰোচনাত সংঘটিত হৈছিল, আদালতৰ দিয়া সাক্ষ্যত উল্লেখ কৰা হৈছে যে এই তিনিজন ব্যক্তিয়ে আনজন অভিযুক্তক ধৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল তাৰ পিছত অভিযুক্ত আব্দুল ৰছিদে মৃতকক পিষ্টলেৰে

গুলীয়াই হত্যা কৰাৰ বিপৰীতে ১ নং অভিযুক্তই মৃতকৰ বুকু, হাত আৰু ভৰিত তৰোৱালেৰে আঘাত কৰে। সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং-৬ৰ সাক্ষ্যত উল্লেখ কৰা হৈছে যে অভিযুক্ত নং ৯ আৰু আন দুজনে আন সহযোগীক মৃতকক আঘাত কৰি হত্যা কৰিবলৈ কৈছিল|

১০) এই আদালতত উত্থাপন কৰা উপৰোক্ত সাক্ষ্য অপৰাধটোত আপীলকাৰীক জড়িত নকৰা একমাত্ৰ স্বতন্ত্ৰ সাক্ষী, অৰ্থাৎ সাক্ষী-১-ৰ সাক্ষ্য পঢ়িব লাগিব। দৰাচলতে, তেওঁৰ সাক্ষ্যত তেওঁ বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিছে যে তেওঁ হোটেলৰ ভিতৰত বা বাহিৰত অভিযুক্ত নম্বৰ ৮ আৰু অভিযুক্ত নম্বৰ ৯ক দেখা পোৱা নাছিল। জ্যেষ্ঠ পৰামৰ্শদাতাই লগতে কয় যে অভিযোগটো পঢ়াৰ ফলত এজাহাৰয়ে দেখুৱায় যে আপীলকাৰী আন অভিযুক্তসকলৰ সৈতে ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানলৈ অহা নাছিল। ঘটনাৰ স্থানত উপস্থিত থকা প্ৰতিৰক্ষা সাক্ষী নং-১-এ অভিযোগ কৰা অনুসৰি কয় যে অভিযুক্ত নম্বৰ ১ আৰু আন দুজনে অপৰাধটো সংঘটিত কৰিছিল, কিন্তু তেওঁ ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত মৃতকৰ পৰিয়াল কোনো সদস্যক দেখা নাছিল। দৰাচলতে, অপৰাধী পক্ষৰ দ্বাৰা কৈছিল সাক্ষীৰ জেৰাত দিয়া পৰামৰ্শটো আছিল যে অভিযুক্ত নম্বৰ ৭-য়ে মৃতকক আক্ৰমণ কৰাৰ নিৰ্দেশ দিছিল কিন্তু সেই পৰামৰ্শটো সেই সাক্ষীয়ে অস্বীকাৰ কৰিছিল।

১১) বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাৰ যুক্তিৰ তৃতীয় অংশটো ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত লিপিবদ্ধ কৰা অভিযুক্ত নম্বৰ ৯ ৰ জৱানবন্দীৰ ওপৰত আধাৰিত। যুক্তি দিয়া হৈছিল যে অভিযুক্তক সোধা প্ৰশ্নবোৰ প্ৰকৃততে গোচৰটোত বাধ্যতামূলক হিচাপে শুধিবলগীয়া প্ৰশ্ন নাছিল। অভিযুক্তক কেৱল দুটা প্ৰশ্ন সোধা হৈছিল, যিবোৰ তলত দিয়া ধৰণৰঃ

> "প্ৰশ্নঃ সাক্ষী নং-৪ চোহৰাব আলীয়ে সাক্ষ্য দিছে যে ১৭.৩.৯৭ তাৰিখে পুৱা প্ৰায় ৭ বজাত আপুনি কৈছিল, "কেৰামত আলীক হত্যা কৰ।" আপোনাৰ উত্তৰ কি?
>
> উত্তৰঃ ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত মই নাছিলো। মোৰ ঘৰটো তাৰ পৰা ৪ বা ৫ কিলোমিটাৰ দূৰত্বত|
>
> প্ৰশ্নঃ সাক্ষী নং ৬য়ে কৈছে যে আপুনি আনজন অভিযুক্ত কেৰামতক হত্যা কৰিবলৈ কৈছিল। আপুনি কি কব?

উত্তৰঃ নহয়, ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত মই উপস্থিত নাছিলো। অভিযোগকাৰীয়ে মাটি ক্রয় কৰা সন্দৰ্ভত এটা দেৱানী গোচৰ চলি আছে। মই সেই বিক্রীৰ (কার্য্যকৰীকৰণ) এজন সাক্ষী আছিলো। সেই আখেজত তেওঁলোকে মোৰ বিৰুদ্ধে মিছা গোচৰ দিছিল।

১২) সাক্ষী নং-৩ ৰ সাক্ষ্য সম্পৰ্কে অভিযুক্তক সোধা হোৱা নাছিল।

১৩) পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা প্ৰসংগত বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই এই আদালতে শাৰদ বীৰদিচণ্ড চৰ্দা বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্যৰ গোচৰত দিয়া ৰায় উল্লেখ কৰিছ কৈছে যে যদিহে ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত অভিযুক্তৰ বক্তব্য লোৱাৰ সময়ত পৰিস্থিতিৰ কথা উল্লেখ কৰা নহয়, তেন্তে সেইবোৰ বিবেচনাৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে বাদ দিব লাগিব কাৰণ অভিযুক্তই সেইবোৰৰ উত্তৰ দিবলৈ কোনো সুযোগ নাপালে। জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই সুজিত বিশ্বাস বনাম অসম ৰাজ্য গোচৰৰ ৰায়টো এই প্ৰস্তাৱৰ বাবে উল্লেখ কৰিছিল যে ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত অভিযুক্তসকলক পৰীক্ষা কৰাৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে প্ৰকৃত ন্যায়ৰ নীতিৰ প্ৰয়োজনীয়তা পূৰণ কৰা, অৰ্থাৎ অ'ডি আল্টাৰাম পাৰ্টেম নীতি । সেয়েহে, অভিযুক্তজনক তেওঁৰ বিৰুদ্ধে উত্থাপিত হোৱা অপৰাধমূলক সমলসমূহ ব্যাখ্যা কৰাৰ সুযোগ দিব লাগিব আৰু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত অভিযুক্তজনক তেওঁৰ পৰীক্ষাত যিবোৰ পৰিস্থিতিৰ সন্মুখীন কৰা হোৱা নাই সেইবোৰ তেওঁৰ বিৰুদ্ধে ব্যৱহাৰ কৰিব নোৱাৰি আৰু বিবেচনাৰ পৰা বাদ দিব লাগিব।

১৪) বিচাৰ আদালতে অভিযুক্ত নং৯ক দোষমুক্ত কৰা আৰু আপীলত দোষমুক্ত কৰাৰ পৰা বিপৰীতে দোষী সাব্যস্ত কৰাৰ পৰা বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাৰ যুক্তিৰ চতুৰ্থ অংশটোৰ উদ্ভৱ হৈছিল। সেয়েহে, যুক্তি দিয়া হৈছিল যে এনে বিপৰীতকৰণৰ নীতিসমূহৰ বাবে বিচাৰ আদালতৰ দৃষ্টিভংগীক সন্মান জনোৱাৰ প্ৰয়োজন আছে যদিহে আৰু যেতিয়ালৈকে মতামতবোৰ বিকৃত বা অন্যথা স্থায়ী নহয়। সাধাৰণতে, দোষমুক্তকৰণৰ ৰায়, য'ত দুটা দৃষ্টিভংগী সম্ভৱ হয়, আপীল আদালতৰ দৃষ্টিভংগী অধিক সম্ভাব্য হ'লেও সেই ৰায় খাৰিজ কৰা উচিত নহয়।

১৫) বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাৰ শেষ যুক্তি, সম্ভৱতঃ ই আটাইতকৈ দুৰ্বল যুক্তি, আছিল যে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩৪ৰ অধীনত সাধাৰণ উদ্দেশ্য আৰু ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ১০৭ৰ অধীনত সহযোগিতাৰ উপাদানসমূহ সুকীয়া আৰু পৃথক। ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ৩৪ নং ধাৰাত উল্লেখ কৰা গঠনমূলক দায়বদ্ধতাৰ নীতিয়ে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ১০৭ নং ধাৰাটোৰ দৰে বস্তুনিষ্ঠ অপৰাধৰ সৃষ্টি নকৰে, যিটো এটা স্বতন্ত্ৰ অপৰাধ। এইদৰে যুক্তি দিয়া হৈছিল যে

ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ১০৯ (ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ১০৭ৰ বাবে শাস্তিৰ ব্যৱস্থা)ৰ অভিযোগত অভিযুক্ত ব্যক্তিক ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩৪ৰ অধীনত মূল অপৰাধৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰিব নোৱাৰি। এই যুক্তি আগবঢ়াই নিবলৈ বাবু বনাম তামিলনাডু ৰাজ্যৰ গোচৰত দিয়া ৰায়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা হৈছিল। কিন্তু সেই গোচৰৰ বাস্তৱিক পৰিকাঠামোত ব্যক্তিজনৰ বিৰুদ্ধে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩৪ৰ অধীনত অভিযোগ উত্থাপন কৰা হৈছিল কিন্তু ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ১০৯ নং ধাৰাত নহয়। তেনেদৰে সেই ৰায়দানত কৰা পৰ্যবেক্ষণসমূহ সেই প্ৰসংগত পঢ়িব লাগিব কাৰণ ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ১০৯ৰ অধীনত শাস্তিৰ সৈতে ১০৭ নং ধাৰা অনুসৰি বস্তুনিষ্ঠ অপৰাধ এনে এটা দিশ নাছিল যাৰ বাবে অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে অভিযোগ উত্থাপন কৰা হৈছিল। বৰ্তমানৰ গোচৰটোত বাস্তৱিক পৰিকাঠামো ইয়াৰ বিপৰীত য'ত আবেদন কৰা হৈছে যে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ধাৰা ৩৪ৰ অধীনত কোনো অভিযোগ কৰা নাই যদিও ধাৰা ১০৯ৰ অধীনত সহযোগিতা কৰাৰ অভিযোগ উত্থাপন কৰা হৈছে।

১৬) শেষৰ যুক্তিটো এতিয়া বিবেচনা কৰিব পৰা যায় কাৰণ উৰিষ্যা ৰাজ্য বনাম অৰ্জুন দাস আগৰৱাল আৰু আন এজনৰ গোচৰত এই আদালতে ইতিমধ্যে বিষয়টো যে ৰেছ ইন্টিগ্ৰেট নহয় সেয়া সমাধান কৰিছে যত স্পষ্ট কৰি দিয়া হৈছে যে ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ৩৪ ধাৰাত পৃথক অপৰাধৰ সৃষ্টি নহয়। বৰঞ্চ অভিযুক্তৰ অংশগ্ৰহণৰ জৰিয়তে অপৰাধ সংঘটিত কৰাৰ উদ্দেশ্য প্ৰতিষ্ঠা কৰে। ভাৰতীয় দণ্ড বিধিৰ ৩৪ নং ধাৰাত কাৰোবাক জড়িত কৰিবলৈ গুচৰীয়া পক্ষই প্ৰমাণ কৰিব লাগিব যে অপৰাধটোত এজনত কৈ অধিক লোক জড়িত আছিল আৰু ই পূৰ্বপৰিকল্পিত আৰু বিশেষ উদ্দেশ্যে পুৰণৰ বাবে উমৈহতীয়াভাৱে সংঘটিত কৰা হৈছিল।

১৭) পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা কথাখিনিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বিদ্বান অধিবক্তাৰ শেষ যুক্তি নাকচ কৰা হয়।

১৮) অভিযুক্ত নং ৯ৰ হৈ বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই আগবঢ়োৱা পূৰ্বৰ যুক্তিসমূহ পৰীক্ষা কৰিলে আমি সেয়া যুক্তিযুক্ত বুলি বিবেচনা কৰো৷

১৯) সাক্ষী নং-৩য়ে তেওঁৰ অভিযোগত উল্লেখ কৰিছে যে এই ঘটনা সংঘটিত হৈছে অভিযুক্ত নং৯ৰ লগতে অভিযুক্ত নং ৭ আৰু ৮ ৰ প্ৰৰোচনাত৷

২০) অৱশ্যে তেওঁৰ সাক্ষ্যত তেওঁ উল্লেখ কৰিছে যে এই আচামীসকলে আন আচামীবোৰক মৃতকক ধৰিবলৈ কৈছিল । গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰৰ বাবে এইটো ক্ষতিকাৰক নহব । একেদৰে এই তিনিজন ব্যক্তিয়ে সঠিক কি কৈছিল তাৰ মাজতো কিছু তাৰতম্য আছিল, যিটো আনকি সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং -৬ৰ সাক্ষ্যৰ পৰাও পোৱা যায়। কিন্তু গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটো হ'ল একমাত্ৰ স্বতন্ত্ৰ সাক্ষী সাক্ষী নং-১য়ে আচামী নং৯ কো জড়িত কৰা নাছিল আৰু ঘটনাত তেওঁৰ কোনো ভূমিকা থকা বুলিও কোৱা নাছিল। আচামী পক্ষৰ সাক্ষী নং-১, যিজনক বিচাৰ বিভাগে সাক্ষী হিচাপে হাজিৰ কৰা নাছিল, যদিও তেওঁক ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত উপস্থিত বুলি কোৱা হৈছিল, তেওঁক আচামী পক্ষই সাক্ষ্য গ্ৰহণ কৰাইছিল আৰু তেওঁ মূল অভিযুক্ত (অভিযুক্ত নং ১) আৰু অন্যান্যৰ বিৰুদ্ধে কয় যদিও অভিযুক্ত নং ৯ৰ উপস্থিতি সম্পৰ্কত একো উল্লেখ কৰা নাই। আনকি যেতিয়া গুচৰীয়া পক্ষই উক্ত সাক্ষীজনক জেৰা কৰিব কৰিছিল, তেতিয়াও গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰটো এনে আছিল যেন কেৱল আচামী নং৭য়েহে আন আচামীসকলক মৃতকক আক্ৰমণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল। ৯ নং অভিযুক্তই যদি কোনো ভূমিকা পালন কৰিলেহেঁতেন, তেন্তে সেইটো যুক্তিসংগতভাৱে গুচৰীয়া পক্ষই আচামী পক্ষৰ সাক্ষী-১ৰ আগত উপস্থাপন কৰিলেহেঁতেন।

২১) আমাৰ দৃষ্টিত আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশটো হ"ল আদালতে যিধৰণে ৯ নং আচামীক গোচৰটো সম্পৰ্কে সুধিছিল আৰু ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩-ৰ অধীনত জবানবন্দী যিধৰণে লিপিবদ্ধ কৰিছিল সেয়া উপযুক্তভাৱে কৰা হোৱা নাছিল।

২২)এইটো কোৱা গতানুগতিক যে, বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই উল্লেখ কৰা ৰায়সমূহৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, ওপৰত উল্লেখ কৰা অপৰাধমূলক প্ৰশ্ন অভিযুক্তক সুধিব লাগিব যাতে অভিযুক্তই নিজকে প্ৰতিৰক্ষা কৰাৰ এক ন্যায্য সুযোগ পায়। এইটো অডি আল্টাৰাম পাৰ্টেমৰ নীতিৰ স্বীকৃতি হিচাপে কৰা হৈছে। বিদ্বান জ্যেষ্ঠ অধিবক্তাই ওপৰত উল্লেখ কৰা ৰায়সমূহৰ উপৰিও, আমি উপযোগীভাৱে আশ্ৰফ আলী বনাম অসম ৰাজ্যত এই আদালতৰ ৰায়ৰ কথা উল্লেখ কৰিব পাৰোঁ। প্ৰাসংগিক পৰ্যবেক্ষণসমূহ তলত উল্লেখ কৰা অনুচ্ছেদসমূহত আছেঃ

> ২১. বিধিৰ ৩১৩ নং অনুচ্ছেদে অভিযুক্তজনক তেওঁৰ বিৰুদ্ধে সাক্ষ্যত উত্থাপিত হোৱা যিকোনো পৰিস্থিতি ব্যাখ্যা কৰাৰ অধিকাৰ দিয়াৰ উদ্দেশ্যে তদন্ত বা বিচাৰত প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰাৰ দায়িত্ব আদালতৰ ওপৰত আৰোপ কৰিছে। ইয়াৰ ফলস্বৰুপে এইটো এক প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা হিচাপে অনুসৰণ কৰা হয় যে অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে সাক্ষ্যত উত্থাপিত হোৱা প্ৰতিটো বস্তুনিষ্ঠ পৰিস্থিতিক তেওঁৰ আগত বিশেষভাৱে, স্পষ্টভাৱে আৰু পৃথকে উত্থাপন কৰিব লাগিব আৰু এনে কৰাত ব্যৰ্থ হোৱাটো বিচাৰক কলুষিত কৰা

এক গুৰুতৰ অনিয়মিৰ সমান হব, যদি এইটো প্ৰমাণিত হয় যে অভিযুক্তজন পক্ষপাতিত্বৰ বাবে ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈছিল।

২২. বিধিৰ ৩১৩ নং ধাৰাৰ উদ্দেশ্য হৈছে আদালত আৰু অভিযুক্তৰ মাজত এক পোনপটীয়া আলোচনা স্থাপন কৰা। যদি প্ৰমাণৰ কোনো এটা কথা অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে গুৰুত্বপূৰ্ণ, আৰু তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ উদ্দেশ্য হয়, তেন্তে অভিযুক্তক বিষয়টোৰ ওপৰত প্ৰশ্ন কৰা আৰু সেই বিষয়ে ব্যাখ্যা কৰাৰ সুযোগ দিয়াটো সঠিক আৰু উপযুক্ত। য'ত বিচাৰ আদালতে বিচাৰ আদালতে বিচাৰৰ প্ৰমাণৰ কোনো দোষী সাব্যস্ত কৰা তথ্যৰ ওপৰত কোনো নিৰ্দিষ্ট প্ৰশ্ন উত্থাপন কৰা নাই, তেনে ক্ষেত্ৰত ই বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়াটো কলুষিত কৰিব। এই সকলোবোৰ ন্যায়ৰ অপব্যৱহাৰ হৈছে নে নাই তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। এই আদালতে এছ. হৰনাম সিং বনাম ৰাজ্য (এ. আই. আৰ. ১৯৭৬ এছ. চি. ২১৪০) ৰ ক্ষেত্ৰতো একে ধৰণৰ দৃষ্টিভংগী প্ৰকাশ কৰিছিল, ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ১৮৯৮ (বিধিৰ ধাৰা ৩১৩ অনুসৰি) ৰ ধাৰা ৩৪২ ৰ অধিনত গোচৰটো বিচাৰ কৰোঁতে। যদি বিচাৰ আদালতে অভিযুক্তৰ আগত স্পষ্টভাৱে অভিযোগসমূহ উত্থাপন নকৰে, তেন্তে ৩১৩ নং ধাৰাত লিপিবদ্ধ কৰা অভিযুক্তৰ বক্তব্য অধিক দুৰ্বল কৰি তোলে।

২৩) উপৰোক্ত পৰ্যৱেক্ষণসমূহ কৰাৰ সময়ত, এই আদালতে শিৱাজী সাহাবৰাও বোবদে বনাম মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য গোচৰৰ তিনিজনীয়া বিচাৰপীঠৰ পূৰ্বৰ ৰায়ৰ কথাও উল্লেখ কৰিছিল, যত অভিযুক্তক গুচৰীয়া পক্ষৰ সাক্ষ্যত তেওঁৰ বিৰুদ্ধে উপস্থিত হোৱা এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পৰিস্থিতিৰ ওপৰত প্ৰশ্ন নোসোধা বিষয়টো বিবেচনা কৰা হৈছিল, আৰু কোৱা হৈছিল যে প্ৰতিটো অভিযোগৰ সমলৰ প্ৰতি অভিযুক্তৰ মনোযোগ আকৰ্ষণ কৰাটো প্ৰয়োজনীয় যাতে তেওঁ ইয়াক ব্যাখ্যা কৰিবলৈ সক্ষম হয়। সাধাৰণতে এনে পৰিস্থিতিত অভিযুক্তক সুধিব নলগা প্ৰশ্নবোৰ পৰিহাৰ কৰিব লাগিব। এইটো স্বীকাৰ কৰা হয় যে ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩ ৰ অধীনত কৰা পৰীক্ষা উপযুক্ত ভাৱে কৰা হোৱা নাই, গতিকে বিষয়টো বিচাৰ আদালতলৈ প্ৰেৰণ কৰাতো উচিত হব, আৰু যি পৰ্যায়ত বিচাৰ বন্ধ কৰা হৈছিল সেই পৰ্যায়ৰ পৰা পুনৰ বিচাৰ চলাবলৈ নিৰ্দেশ দিয়া হয় ।

২৪) অৱশ্যে, আমি এই গোচৰৰ নিৰ্দিষ্ট পৰিস্থিতিত সেই পথ অনুসৰণ কৰিবলৈ আগ্ৰহী নহয় কিয়নো সাক্ষ্য অসামঞ্জস্যতাই গুচৰীয়া পক্ষৰ গোচৰত সন্দেহৰ সৃষ্টি কৰে যে ঘটনাত অভিযুক্ত নম্বৰ ৯-ৰ কোনো ভূমিকা আছিল নেকি। ওপৰোক্ত কথাটো গোচৰৰ তথ্যগত ভেটি হোৱাৰ বাবে, আপীল আদালতে সহজে বিচাৰ আদালতৰ নিৰ্দোষ সাব্যস্ত কৰাটো ওলোটাই দিব

নোৱাৰিলেহেঁতেন আৰু অভিযুক্তজনক দোষী সাব্যস্ত কৰিব নোৱাৰিলেহেঁতেন। বিচাৰ আদালতে মৃতকৰ সৈতে সাক্ষী-৩, সাক্ষী-৪ আৰু সাক্ষী-৬-ৰ ঘনিষ্ঠ সম্পৰ্ক, আৰু অভিযুক্ত নং ১-ৰ হত্যাকে ধৰি অভিযুক্তৰ সৈতে জড়িত পৰিস্থিতিৰ কথা উল্লেখ কৰে। বিচাৰ আদালতে সিদ্ধান্ত লৈছিল যে অপৰাধটোত অভিযুক্ত নং ৯ ৰ জড়িত থকাটো যুক্তিসঙ্গত সন্দেহৰ উৰ্ধত প্ৰমাণিত হোৱা নাছিল। দৰাচলতে, ঘটনাস্থলী কালিয়া হোটেলৰ ভিতৰত বা বাহিৰত উক্ত অভিযুক্ত থকাৰ কোনো প্ৰমাণ নাছিল। অভিযুক্ত নং ৯ ৰ বিৰুদ্ধে যুক্তিসঙ্গত সন্দেহৰ উৰ্ধত গোচৰটো প্ৰমাণ কৰাত গুচৰীয়া পক্ষ ব্যৰ্থ হৈছিল। পৰিস্থিতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি, বিবাদিত ৰায়টোত উল্লেখ কৰা আইনী ব্যৱস্থাৰ সৈতে মতানৈক্য নকৰো যে আত্মীয়সকলৰ সাক্ষ্যৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰা কোনো আইন নাই, কিন্তু সাক্ষী-১ আৰু প্ৰতিৰক্ষা সাক্ষী-১ নিৰপেক্ষ সাক্ষীৰ উপস্থিতিয়ে আন এক কাহিনীৰ সৈতে সম্পৰ্ক স্থাপন কৰে যাক অতি সাৱধানতাৰে বিচাৰ কৰিব লাগিব। বিবাদিত আদেশত পোৱা তথ্য যে ঘটনা সংঘটিত হোৱাৰ দিনা সাক্ষী- ৩য়ে দাখিল কৰা এজাহাৰত স্পষ্টভাৱে সকলো অভিযুক্তক জড়িত কৰা হৈছিল কিন্তু এজাহাৰত আৰু সাক্ষী- ৩ৰ আদালতৰ সাক্ষ্যৰ মাজত থকা অসামঞ্জস্যতাৰ বাবে দোষী সাব্যস্ত কৰা ৰায় বাহাল ৰাখিব নোৱাৰি।

২৫) সেয়েহে, আমাৰ অভিমত যে গুচৰীয়া পক্ষই অভিযুক্ত নম্বৰ ৯-ৰ বিৰুদ্ধে গোচৰটো যুক্তিসংগত সন্দেহৰ উৰ্ধত প্ৰমাণ কৰিবলৈ সক্ষম হোৱা নাই ।

২৬) এতিয়া অভিযুক্ত নং ২ আৰু ৩ৰ গোচৰলৈ ঘূৰি যাওঁ, যিসকল এতিয়াও জিম্মাত আছে। কিন্তু অভিযুক্ত নং ৯ ক এই আদালতে জামিনত মুকলি কৰি দিছিল।

২৭) বিদ্বান অধিবক্তাই অভিযুক্ত নং ৯ৰ হৈ উত্থাপন কৰা যুক্তিসমূহ অভিযুক্ত নং ২ আৰু ৩ৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰযোজ্য বুলি কব বিচাৰিছিল, কিন্তু সেয়া তেওঁলোকৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নহ'ব কাৰণ গোচৰটোত অভিযুক্ত নং ৯ৰ ভুমিকা অভিযুক্ত নং ২ আৰু ৩ৰ ভুমিকাৰ পৰা একেবাৰে পৃথক।

২৮) বিচাৰ আদালতৰ আদেশ পৰ্যবেক্ষণ কৰিলে দেখা যায় যে এই দুয়োজন অভিযুক্তক দোষমুক্ত কৰাৰ গোচৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাটো হল মৃতকৰ শৰীৰত মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা সম্পন্ন কৰা চিকিৎসক (সাক্ষী নং ৫)ৰ সাক্ষ্য যিয়ে মৰণোত্তৰ পৰীক্ষা সম্পন্ন কৰিছিল আৰু

মৃতকে চোকা জোঙা বস্তুৰ দ্বাৰাই কৰা কেইবাটাও আঘাত পাইছিল বুলি মতামত দিছিল। জেৰাত সাক্ষী নং-৫-য়ে বিশেষভাৱে উল্লেখ কৰিছিল যে কোনো আঘাত বন্দুকৰ গুলীৰে হোৱা নাছিল । গতিকে চিকিৎসকৰ সাক্ষ্যই ঘটনাত ডেগাৰ আৰু তৰোৱালৰ ব্যৱহাৰ কৰা দেখুৱাইছে । গুচৰীয়া পক্ষৰ যুক্তি আছিল যে এই দুজন আচামীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা বন্দুকটো (তেওঁলোকক নিযুক্ত কৰা অনুসৰি) হয়তো কেৱল ব্যক্তিসকলক ভয় খুৱাবলৈহে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল । অৱশ্যে, কোনো অস্ত্ৰ জব্দ কৰা হোৱা নাছিল। মুখ্য আচামী নং ১-ক পৰৱৰ্তী সময়ত হত্যা কৰা হৈছিল, আৰু বৰ্তমানৰ গোচৰটোৰ সম্পৰ্কিত সাক্ষীসকল হৈছে সেই হত্যাৰ গোচৰত অভিযুক্ত। সাক্ষী-৬-য়েও গুলীচালনা দেখা নাছিল, যদিও তেওঁ বন্দুক-গুলীৰ শব্দ শুনিছিল বুলি দাবী কৰে আৰু সাক্ষী-৩ আৰু সাক্ষী-৪য়েও কৈছিল যে তেওঁলোকেও গুলীচালনা দেখিছিল। বিসংগতিটো হ'ল যে সকলোকেইজন অভিযুক্ত একেলগে থিয় হৈ আছিল।

২৯) আদালতে ঘটনাস্থলীত কোনো গুলী বা গুলীৰ চিন পোৱা গৈছিল নেকি বুলি প্ৰশ্ন কৰাত, বিদ্বান লোক অধিবক্তাই নিৰপেক্ষভাৱে নেতিবাচক উত্তৰ দিছিল।

৩০) প্ৰশ্নটো হ'ল দোষমুক্ত হোৱাৰ আদেশ এটা সলনি কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় পৰিমাপসমূহ এই গোচৰটোত পূৰণ কৰা হৈছে নে নাই।

৩১) বিবাদিত ৰায়টো আকৌ এবাৰ সম্পৰ্কিত সাক্ষীসকলৰ সাক্ষ্য ওপৰত দিয়া যুক্তিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি বিবেচনা কৰা হৈছে। ইয়াক কিছু সাৱধানতাৰে বিবেচনা কৰাৰ কাৰণ ইতিমধ্যে আমি ইয়াৰ আগতে উল্লেখ কৰিছো। সাক্ষী-৬-য়ে সাক্ষ্য দিছিল যে তেওঁ বন্দুক চলোৱা দেখিছিল, কিন্তু মৃতকে গুলীৰ আঘাত পাইছিল নে নাই গম পোৱা নাছিল, সেয়া ইয়াত বিবেচনা কৰা হৈছে, কিন্তু, ঘটনা প্ৰত্যক্ষ কৰা সাক্ষীসকলৰ সামগ্ৰিক সাক্ষ্যৰ সন্দৰ্ভত, গুচৰীয়া পক্ষ আৰু সাক্ষীসকলে প্ৰকাশ কৰা ঘটনাটো উচ্চ ন্যায়ালয়ে বিশ্বাসযোগ্য বুলি বিবেচনা কৰিছিল। অৱশ্যে, এই ঘটনাটোত বিচাৰ আদালতে উল্লেখ কৰা ওপৰোক্ত দিশবোৰ যেনে- গুলীৰ আঘাত নাই, অস্ত্ৰ উদ্ধাৰ কৰা হোৱা নাই, ঘটনা সংঘটিত হোৱা স্থানত গুলী বা গুলীৰ চিন পোৱা নাই আৰু সাক্ষীসকলৰ সাক্ষ্যত থকা অসামঞ্জস্যতা আদিৰ সৈতে মোকাবিলা কৰা হোৱা নাই। বিচাৰ আদালতে সঠিকভাৱে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল যে অভিযুক্ত নম্বৰ ১ আছিল মূল অভিযুক্ত, যাক পৰৱৰ্তী সময়ত হত্যা কৰা হৈছিল।

৩২) অৱশ্যে, আমি মন কৰিব পাৰো যে অভিযুক্ত নম্বৰ ২-ৰ জবানবন্দীৰ ক্ষেত্ৰত, ফৌজদাৰী কাৰ্যবিধিৰ ধাৰা ৩১৩-ৰ অধীনত, সাক্ষী নং-৩, সাক্ষী নং-৪ আৰু সাক্ষী নং-৬-ৰ সকলো সাক্ষ্য তেওঁৰ আগত উত্থাপন কৰা হৈছিল যদিও কৈছিল অভিযুক্তজনে ঘটনাটো সংঘটিত হোৱা স্থানত পৰা উপস্থিত নথকা বুলি দাবী কৰিছিল। অভিযুক্ত নম্বৰ ৩-ৰ ক্ষেত্ৰত, আকৌ এবাৰ তিনিওজন চাক্ষুষ সাক্ষীৰ সাক্ষ্য দিয়া তেওঁৰ আগত উত্থাপন কৰা হৈছিল, কিন্তু তেওঁৰ ভূমিকাটো ডেগাৰেৰে আঘাত কৰা বুলি কোৱা হৈছে, এজাহাৰত উল্লেখ কৰা অনুসৰি গুলী চলোৱাৰ ভূমিকা নহয়।

৩৩)পৰৱৰ্তী সাক্ষীবোৰে অৱশ্যে এজাহাৰত উল্লেখ কৰা ভূমিকাতকৈ পৃথক ভূমিকা লোৱা বুলি কবলৈ চেষ্টা কৰিছিল, যাৰ ফলত এক অসামঞ্জস্যতাৰ সৃষ্টি হৈছিল। বিচাৰ আদালতে লোৱা মতামতটো অন্ততঃ এটা যুক্তিযুক্ত মতামত যদিও সেইটোৱেই একমাত্ৰ যুক্তিযুক্ত মতামত নহ'বও পাৰে ।

৩৪) সেয়েহে, আমি মত পোষণ কৰোঁ যে এই দুজন অভিযুক্তৰ বিৰুদ্ধে গুচৰীয়া পক্ষই যুক্তিসংগত সন্দেহৰ উৰ্ধত গোচৰটো প্ৰমাণ কৰিব পৰা নাছিল, আৰু তেওঁলোকে সন্দেহৰ সুবিধা লাভ কৰিব লাগিব আৰু ফলস্বৰূপে তেওঁলোক দোষমুক্ত হ'ব লাগিব।

৩৫) ওপৰোক্ত তথ্যসমূহৰ ফলস্বৰূপে অভিযুক্ত নং-৯ চামছুল হক দোষমুক্ত হোৱাৰ অধিকাৰ আছে। তেওঁ ইতিমধ্য জামিনত আছে আৰু সেয়েহে তেওঁৰ জামিনামা বাতিল কৰি দিয়া হৈছে। ২নং অভিযুক্ত আব্দুল ৰছিদ আৰু ৩নং অভিযুক্ত ইমদাদুল ইছলামে সন্দেহৰ পৰা পাব পৰা সুবিধাৰ অধিকাৰী আৰু ফলস্বৰূপে তেওঁলোককো দোষমুক্ত কৰা হয় । অভিযুক্তকেইজনক সোনকালে মুকলি কৰি দিয়া হওক|

৩৬) গতিকে আপীলৰ মঞ্জুৰ কৰা হয়, কিন্তু পক্ষসমূহে নিজৰ খৰচ নিজেই বহন কৰিব লাগিব ।

অনুবাদকাৰী- সুচেনজিৎ বায়ন, জেষ্ঠ অনুবাদক

DISCLAIMER

"The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation".

(“স্থানীয় ভাষালৈ অনুদিত এই ৰায় গোচৰত জড়িত পক্ষই বুজি পোৱাৰ উদ্দেশ্যে সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবেহে। ইয়াৰ বাবে অন্য ক্ষেত্ৰত অনুদিত ৰূপ ব্যৱহৃত নহ’ব। সকলো ব্যৱহাৰিক আৰু বিভাগীয় কামৰ লগতে ৰায়ৰ কাৰ্যকৰীকৰণ আৰু ৰূপায়ণৰ ক্ষেত্ৰতো এই ৰায়ৰ ইংৰাজী সংস্কৰণটোৱেই সঠিক বিবেচিত হ’ব।”)